

Eleccions a l'Assemblea de Representants del Consell per la República (2): La perspectiva de gènere

written by Joan Fonollosa | 12 de novembre de 2021

Al [meu article anterior](#) analitzava des d'un punt purament quantitatiu diversos aspectes dels resultats de les eleccions a l'Assemblea de Representants del Consell per la República (AR). En aquest em fixaré en un aspecte molt significatiu que ha donat uns resultats sobre els quals em sembla que val la pena reflexionar perquè pot portar a conclusions importants: em refereixo a l'anomenada perspectiva de gènere, és a dir el paper del gènere en aquestes eleccions.

Candidats, candidates i altres

En les llistes oficials publicades pel Consell, tant abans com després de l'elecció, s'indica explícitament el sexe de cada candidat (home o dona) llevat de nou persones on aquesta dada està indicada amb una X. He de suposar que es tracta de persones que no han volgut definir-se en aquest sentit.

Als efectes d'aquest article (i m'excuso per endavant si això li causa algun problema a algú) he optat per incloure aquestes persones dins de la categoria d'homes; per tant d'ara endavant considerarem els candidats en només dos grups: dones i homes (o si es vol dir així dones i no-dones).

He fet aquesta simplificació per diverses raons. Es tracta d'un grup de persones numèricament reduït i per tant amb poca significació estadística. Per aquesta raó la simplificació no afecta de forma important a les conclusions i per tant no calia complicar innecessàriament la presentació.

A més, només una d'aquestes persones ha resultat elegida (a l'Hospitalet de Llobregat) quan estadísticament els n'haurien correspost 2,1 (9 persones entre 515 candidats per a 121 llocs) de manera que es pot dir que a efectes electorals "han estat tractades com a homes" segons es desprèn de les conclusions d'aquest article. Sembla probable que en això hi hagi influït el fet que el nom de fonts de totes aquestes persones sigui masculí.

Un article polèmic

Des del Consell s'havia dit i repetit en els mesos anteriors a l'elecció que es volia donar prioritat a les dones i és sens dubte amb aquesta intenció que el Reglament electoral diu literalment:

Article 29. Requisits d'elecció

1. En cada circumscripció són elegides les candidates més votades fins a cobrir la meitat dels representants corresponents. Un cop feta aquesta assignació de representació són elegits els candidats i les candidates amb més vots.

2. Quan la configuració de les candidatures no permeti l'aplicació total o parcial del criteri establert en el primer incís de l'apartat anterior són elegits els candidats més votats.

3. En les circumscripcions uninominals és elegit el candidat o la candidata amb més vots.

És a dir, que es garanteix que almenys la meitat dels electes en cada circumscripció siguin dones, llevat d'aquelles on sigui materialment impossible.

No poso en dubte la bona intenció de la proposta ni tampoc la finalitat que es persegueix, però que al meu entendre és una idea poc encertada, una opinió que crec força estesa. Tothom amb qui he comentat aquest aspecte del Reglament –la qual cosa

inclou homes i dones– en el millor dels casos ho han trobat “benintencionat” i prou. No he trobat ningú, ni homes ni dones, que el defensi explícitament i sí unes quantes persones que ho han criticat, incloent-hi algunes dones que s’han sentit ofeses. Crec que ve a tomb una frase que em va dir una dona en una altra ocasió i que em sembla, perfectament aplicable aquí: “vull que em triïn pels meus mèrits, no per la meva vagina”.

Curiosament, però, aquesta disposició només s’ha aplicat *de facto* en una circumscripció (Sarrià–Sant Gervasi) on una dona amb 133 vots ha passat per davant de dos homes amb 140 i 135 vots respectivament.

Quadre de resultats

La Taula 1 recull les dades necessàries per estudiar els resultats des d’aquesta perspectiva.

Circumscripció	Esc.	Candidats			Dones electes				DE/DC
		Dones	Total	%D	Teòr.	Real	% E	Dif ^a	
Alt Pirineu – Andorra	2	1	6	16,7%	1,0	1	50,0%	0,0	3,0
Baix Llobregat	6	6	21	28,6%	3,5	4	66,7%	+ 0,5	2,3
Barcelonès Nord	2	3	6	50,0%	1,4	2	100,0%	+ 0,6	2,0
Camp de Tarragona	4	7	21	33,3%	2,5	4	100,0%	+ 1,5	3,0
Catalunya Central	6	13	30	43,3%	4,1	4	66,7%	- 0,1	1,5
Catalunya Nord	1	3	5	60,0%	0,6	1	100,0%	+ 0,4	1,7
Ciutat Vella – Eixample	4	5	19	26,3%	2,4	3	75,0%	+ 0,6	2,9
Girona	8	18	69	26,1%	4,9	4	50,0%	- 0,9	1,9
Gràcia	2	7	16	43,8%	1,4	2	100,0%	+ 0,6	2,3
Horta – Guinardó	2	2	12	16,7%	1,1	2	100,0%	+ 0,9	6,0
Illes Balears	1	0	3	0,0%	0,0	0	0,0%	0,0	
L'Hospitalet de Llobregat	2	2	7	28,6%	1,2	1	50,0%	- 0,2	1,8
Lleida	4	4	16	25,0%	2,3	3	75,0%	+ 0,7	3,0
Maresme	4	3	31	9,7%	2,1	3	75,0%	+ 0,9	7,8
Nou Barris – Sant Andreu	2	2	8	25,0%	1,1	2	100,0%	+ 0,9	4,0
País Valencià i Franja de Ponent	1	0	5	0,0%	0,0	0	0,0%	0,0	
Penedes	4	7	29	24,1%	2,4	3	75,0%	+ 0,6	3,1
Sant Martí	2	4	14	28,6%	1,2	2	100,0%	+ 0,8	3,5
Sants Montjuïc – Les Corts	2	2	11	18,2%	1,1	2	100,0%	+ 0,9	5,5
Sarrià – Sant Gervasi	2	4	10	40,0%	1,3	1	50,0%	- 0,3	1,3
Terres de l'Ebre	2	0	9	0,0%	0,0	0	0,0%	0,0	
Vallès Occidental – Est	4	4	14	28,6%	2,3	3	75,0%	+ 0,7	2,6
Vallès Occidental – Oest	6	6	25	24,0%	3,4	4	66,7%	+ 0,6	2,8
Vallès Oriental	4	6	23	26,1%	2,4	3	75,0%	+ 0,6	2,9
Unió Europea	2	6	16	37,5%	1,3	2	100,0%	+ 0,7	2,7
Resta del Món	2	6	15	40,0%	1,4	2	100,0%	+ 0,6	2,5
Càrrecs electes	40	29	74	39,2%	23,3	28	70,0%	+ 4,7	1,8
TOTALS	121	150	515	29,1%	72,4	86	71,1%	+ 13,6	2,4

Taula 1: Proporció de dones en les candidatures i en els resultats de l'elecció.

Les dues primeres columnes identifiquen la circumscripció i el

nombre de llocs a cobrir. Les tres següents indiquen quantes dones eren candidates, el nombre de candidats totals i el percentatge de dones entre els candidats.

La quarta columna diu les dones que teòricament haurien d'haver estat elegides aplicant el reglament en condicions d'igualtat estadística, és a dir: la meitat dels llocs per a dones i els altres en proporció al nombre de candidats de cada grup, descomptades ja les elegides. Per exemple: al Baix Llobregat (6 escons) tres de les sis dones són elegides per l'article 27.1; per cobrir els altres tres llocs hi ha 15 candidats i 3 candidates; per tant d'aquests 3 llocs, n'haurien de correspondre 0,5 a dones i 2,5 a homes (estadísticament, és clar). Lògicament, allà on no hi havia dones candidates (Illes, País Valencià-Franja i Terres de l'Ebre) aquest nombre és zero. A Catalunya del Nord, amb un sol escó, no s'aplica la regla del 50% i només hi ha la part que correspon al nombre de candidates (3 de 5).

La columna següent indica el nombre de dones realment elegit. El % indica quin percentatge de dones hi ha entre les persones elegides; i la columna retolada "Diferència" és la que hi ha entre les dones realment elegides i les que correspondrien teòricament.

Finalment la darrera columna compara el % de dones elegides i el de dones candidates, és dir posa de manifest la distorsió sobre la previsió purament estadística ocasionada tant pel reglament com per les altres causes, com es comenta als apartats següents.

Anàlisi dels resultats

L'anàlisi dels resultats des d'aquesta perspectiva és contundent: les dones han arrasat, fins i tot si no hi hagués hagut el famós article 27.1 que, recordem-ho, només s'ha aplicat en un lloc: sense aquesta disposició, el nombre de dones electes només hauria disminuït en una: de 86 a 85.

Els valors menors d'una unitat en la columna de diferències, en qualsevol sentit, s'han de considerar com a fruit dels arrodoniments, ja que no és possible escollir fraccions de candidat: això passa a totes les circumscripcions excepte dues: Camp de Tarragona (+1,5) i Càrrecs electes (+ 4,7). Ara bé, el fet que les diferències siguin en general petites no permet concloure que els resultats hagin estat els que calia esperar estadísticament: hi ha un biaix positiu com ho prova el fet que 19 de les 24 circumscripcions on hi podia haver biaix donen un valor positiu; com a resultat, el total on s'agrupen tots els resultats és pràcticament de 14 dones més del que calia esperar.

A què es deu aquest biaix? Al meu entendre es tracta d'un fenomen que ja vaig tenir ocasió d'observar a Primàries Barcelona, i que les converses amb diferents votants ha confirmat en aquest cas: és el que en l'article anterior he anomenat "omplir la llista".

Com ja vaig dir en l'article anterior, hi ha hagut una forta tendència a votar tantes persones com permetia el reglament, encara que això forçés a votar candidats que *a priori* no es tenia intenció de votar. I en aquesta tessitura la tendència a votar dones "perquè ho són" és molt forta.

Aquest efecte és particularment cridaner en la llista de càrrecs electes (recordem el lloc on menys s'ha "omplert la llista"). Observem els cinc primers llocs: Carles Puigdemont, Clara Ponsatí, Toni Comín, Lluís Puig i Laura Borràs, tres homes i dues dones. Són persones amb una notorietat molt gran, clarament superior a la resta de candidats, i era completament previsible que, en aquest ordre o un altre, ocuparien aquests llocs: és evident que aquest ha estat un ordre "natural" que expressa les preferències dels votants sense distorsions. Però a partir d'aquí les coses canvien: hi ha un tall claríssim no només en el nombre de vots sinó en el comportament dels resultats, un tall d'altra banda perfectament explicable.

La diferència de vots entre el primer i el cinquè lloc és de 4.003, mentre que entre el cinquè i el sisè –la diputada i periodista Pilar Calvo– és de 6.485 vots; i encara entre el sisè i el setè és de 2.905: són les dues diferències més grans entre dos candidats consecutius; dit d'altra manera, en només dos llocs de la llista d'electes –del 5 al 7– es més que dobla el nombre de vots: Laura Borràs 17.083, Pilar Calvo 10.598 i Ona Curto 7.693. A partir d'aquí s'ha de baixar fins als llocs 12è i 13è per trobar els dos primers homes; i entre els 40 electes hi ha 28 de les 29 dones candidates. Més encara, l'única dona que ha quedat fora va quedar en el lloc 41è a només 19 vots (entre 3.800) de la darrera electa i a 52 vots del darrer electe en el lloc 39è.

Crec que val la pena recordar aquí l'experiència de Primàries Barcelona que també vaig tenir ocasió de viure personalment. Es tractava de votar entre els diferents aspirants per determinar l'ordre amb què s'havia de confeccionar la llista electoral a l'ajuntament i aquest fenomen de completar la llista amb dones va produir que quedessin molt agrupades als primers llocs. Però, per llei, la llista electoral ha de ser el que s'anomena “una cremallera”: homes i dones alternats, de manera que va caldre reordenar els resultats per complir les condicions legals, la qual cosa va introduir modificacions molt importants respecte a l'ordenació votada (amb un mal dissimulat enuig d'algunes, per cert).

Penso que la lliçó que cal extraure de tot plegat és que cal anar amb molt de compte amb el que es fa amb les regles de discriminació perquè poden tenir efectes perversos. Com em va dir una persona amb qui vaig parlar: “jo no tinc cap inconvenient en què els meus representants siguin tot dones; això sí, sempre que siguin les persones més votades”.